

Eindrapport Netwerk Leerrecht Asse-Halle-Vilvoorde

Hoe kwam het project tot stand? Schets waar de probleemanalyse vandaan komt, wie betrokken werd bij de opmaak van het projectvoorstel en waarom het projectvoorstel een goede manier leek om een antwoord te bieden op de probleemstelling.

Het Netwerk Leerrecht Asse-Halle-Vilvoorde ontstond vanuit de vaststelling dat, ondanks het bestaan van allerlei initiatieven om dreigende schooluitval te voorkomen (bv Time Out), er toch jongeren zijn die door de mazen van het net vallen en voor wie de bestaande initiatieven geen afdoend antwoord bieden. Het gaat om jongeren waarbij er, alvast op middellange termijn, geen schools perspectief meer is. Voor deze jongeren is er een geïndividualiseerde, langdurige aanpak vereist. De Leerrechtmethodiek kan hieraan tegemoet komen.

Leerrecht wil een oplossing bieden voor jongeren die geen aansluiting meer vinden in het reguliere onderwijs. Leerrecht vertrekt van de feitelijke situatie, nl. geen aansluiting vinden op school, niet van een bepaalde doelgroep of sector.

De situatie in Halle- Vilvoorde is bijzonder problematisch. Het regioplan IJH Vlaams-Brabant 2008-2012 geeft onder meer aan dat 35 tot 45% van de leerlingen in het secundair onderwijs in de Rand een verhoogd risico loopt op vroegtijdige schooluitval. Vilvoorde is met net geen 50% probleemgemeente bij uitstek.

Bron: regioplan IJH Vlaams-Brabant 2008-2012

Het idee om een projectaanvraag voor leerrecht in deze regio in te dienen leefde al twee jaar en is ontstaan in de NST RTJ. Het eerste jaar werden de subsidies niet toegekend. In 2010 werden wel projectmiddelen verworven. De werkgroep “Leerrecht” van de netwerkstuurgroep gaf concreet gestalte aan de projectaanvraag. Groep Intro werd aangesteld als 'host' van het project.

De leden van de werkgroep “Leerrecht” van netwerkstuurgroep RTJ Asse-Halle-Vilvoorde:

- Groep Intro vzw Vlaams-Brabant
- Project Leerrecht arr. Leuven
- CLB GO de Ring, CLB GO Vilvoorde-Zaventem-Tervuren, vrij CLB Halle, vrij CLB Noordwest-Brabant
- Tonuso
- OBC Espero
- CGG Vlaams-Brabant Oost (voorzitter netwerkstuurgroep)
- Regioteam IJH Vlaams-Brabant

Aanvankelijk werd gedacht om het bestaande project in Leuven uit te breiden naar deze regio. Er is echter gekozen voor een lokale verankering met lokale partners en lokale engagementen. Bovendien blijkt de manier van werken uit Leuven niet zomaar overdraagbaar naar de lokale noden van onze specifieke regio. Om echter de expertise van Leuven niet te verliezen, werd ervoor gekozen om nauw samen te werken met de projectmedewerker van Leuven.

Beschrijf de uitvoering van het project: hoe kreeg het project concreet vorm? Wie was bij de uitvoering betrokken? Wat liep er goed, wat ging moeilijker? Wat heb je geleerd tijdens de uitvoering van het project dat ook leerrijk kan zijn voor andere projectuitvoerders? Wat waren kritische succesfactoren in de uitvoering? Waar was er bijsturing nodig? Welke effecten merkte je op tijdens de uitvoering? Wie speelde welke rol in de uitvoering? Welke nieuwe ervaring in (intersectorale) samenwerking heb je opgedaan?

De opstart

Netwerk Leerrecht Asse-Halle-Vilvoorde ging van start in oktober 2010. Er werd allereerst overlegd met de collega's van Netwerk Leerrecht Leuven. Het project ontstond daar immers een 5-tal jaar geleden. Ze maakten ons de filosofie achter en de finesses van het project duidelijk. Maar er werd ook heel praktisch uitgewisseld. Bestanden, formulieren, overeenkomsten... konden, mits enkele kleine aanpassingen, gewoon over genomen worden.

De stuurgroep kwam voor het eerst bij elkaar op 19 oktober 2010. Ze bestond oorspronkelijk uit vertegenwoordigers van Netwerk Leerrecht Leuven, Clb GO de Ring, clb GO Vilvoorde-Zaventem-tervuren, vclb Halle, vclb Noordwest-Brabant, Tonuso vzw, CGG Passant, OBC Espero en Integrale Jeugdhulp. Nadien werd ze uitgebreid met MPI Levenslust, vzw Sporen en de Wereld van Indra.

In oktober ging eveneens een informatieronde van start die nadien eigenlijk niet meer gestopt is. Alle CLB's in de regio werden ingelicht en via hen ook alle middelbare scholen. De andere organisaties uit de stuurgroep lichtten eveneens de eigen voorzieningen en het eigen netwerk in.

De Leerrecht-coördinator, op zijn beurt, bezocht verschillende PPO's om het project toe te lichten. Regelmatig worden we gevraagd (of vragen we zelf) om het project te komen toelichten bij CLB's, in instellingen, bij consultants van Bijzondere Jeugdzorg, op studiedagen, ...

Er werd een folder ontwikkeld waarbij gebruik werd gemaakt van het Leuvense Leerrecht-logo. Het was immers van bij de opstart de bedoeling om zoveel mogelijk samen te werken en op langere termijn naar 1 netwerk te evolueren. Een gemeenschappelijk logo is in dat verband gunstig voor de herkenbaarheid.

Er werd eveneens gestart met het oplijsten van plaatsen, bedrijven en organisaties waar jongeren een alternatief leertraject kunnen volgen. Zulke oplijsting is uiteraard een continu werk en stopt nooit.

Na een maand opwarmen, afstellen en voorbereiden werden vanaf november de eerste jongeren aangemeld.

De succesfactoren van het project

De rondetafel, verbondenheid en jongeren tijd en ruimte geven. Dit zijn de 3 elementen die naar onze mening Leerrecht tot een succesvolle formule maken. Het zijn de kritische succesfactoren. We lichten ze hieronder toe. We gebruiken daarvoor de getuigenissen van 4 betrokkenen als rode draad. We vroegen hen hun mening en legden die vast op film. Het resultaat vindt u als bijlage bij dit verslag.

De rondetafel

De rondetafel zorgt dat alle betrokkenen op elkaar afgestemd raken (Mieke, CLB Halle)

Op een rondetafel wordt iedereen uitgenodigd die op basis van een mandaat iets te zeggen heeft over de leer- en onderwijssituatie van de jongere. De inrichting van de rondetafel is erop gericht een gespreksituatie te creëren, waarop elke deelnemer uitgenodigd wordt uit zijn isolement te komen t.a.v. de anderen.

Het belang en de kracht van de rondetafel kan niet genoeg benadrukt worden.

Allereerst plaats het de jongere in kwestie in het centrum van het gebeuren. Hij neemt deel aan de rondetafel als volwaardige en belangrijkste partner. Dit betekent ook dat er veel verantwoordelijkheid bij die jongere komt te liggen. Hij of zij neemt bij opstart van het leerrechttraject zijn eigen leerloopbaan in handen en maakt eigen keuzes.

De gedachte hierachter is dat verantwoordelijkheid geven meestal verantwoordelijkheid creëert. Het is bovendien belangrijk om tot een vertrouwensband te komen tussen de jongere en de Leerrechtcoördinator. Iedereen wil immers voor 'vol' aanzien worden.

De rondetafel wil ook iedereen die betrokken is bij de opvoedingssituatie van de jongere activeren en actief houden: ouders, school, clb, eventuele hulpverleners... Samen denken ze mee na over de weg die de jongere gaat in het kader van Leerrecht en trachten ze, elke vanuit hun functie, antwoorden te bieden op de vragen die zich stellen. Samen kan je immers meer dan alleen. Bovendien is op deze manier elke beslissing erg breed gedragen. De ouders worden erkend als eerste specialist mbt de opvoeding van hun zoon of dochter.

Het eerste werkjaar van Leerrecht heeft een aantal mooie voorbeelden opgeleverd van die kracht van de rondetafel. Ouders voelen zich erkend en nemen daardoor hun engagement terug op, ouders horen voor het eerst sinds lang terug positief nieuws over zoon of dochter, de nood aan verdere hulpverlening wordt op de rondetafel erkend en vorm gegeven, thuisbegeleidster en Leerrecht-coördinator stemmen voortdurend op elkaar af...

Helaas waren er ook enkele voorbeelden van het tegenovergestelde. Omwille van het ontbreken van partners op de rondetafel ontstaan misverstanden, ontbreekt essentiële informatie en kan er niet snel genoeg op de bal gespeeld worden. In de zaken die fout lopen zit gelukkig het sterkste pleitdooi voor de rondetafel.

Tijd en Ruimte geven

Een van de voordelen van Leerrecht is het feit dat er minder druk is (Tim, Jes)

Ze zijn weg uit de school en krijgen een benadering op maat (Mieke, CLB)

Tijd en ruimte geven begint bij het feit dat de jongere het mandaat krijgt om de school even te laten voor wat ze is. De school deed de emmer overlopen, was er te veel aan. Dat wordt nu gestopt. Er ontstaat een zekere rust, nodig om terug in contact te komen met zich zelf, om te ontdekken welke talenten men bezit, wat hem of haar motiveert...

Er worden vervolgens ook geen verwachtingen gesteld bij de opstart van een leerrechtstraject. De jongere mag er gewoon zijn. Het moeten presteren en aan verwachtingen voldoen is immers ook een van de zaken die de emmer op een bepaald moment kunnen doen overlopen.

In het werken op de leerplaats zelf zitten een aantal elementen die de jongere de ruimte geeft om op ontdekkingstocht naar zichzelf te gaan:

- het individuele karakter: de jongere kan niet meer 'getriggerd' worden door leeftijdsgenoten en kan zijn eigen persoonlijkheid meet tot uiting brengen
- de werkomgeving geeft de jongere meer mogelijkheden om zijn eigen baas te zijn en eigen keuzes te maken

Een laatste essentieel element is de tijd -letterlijk- die de jongere krijgt. Er staat immers geen einddatum op een Leerrechtstraject. Zo kort als mogelijk, zo lang als nodig. Die tijd, we spreken gemiddeld toch over 2 tot 3 maanden, is echt nodig. Je kan immers niet verwachten dat iemand die met zichzelf in de knoop ligt, die knoop in 2 weken ontwaart en er als een sterker persoon uit komt.

Verbondenheid:

De leerplaats was goed gekozen - Ik heb veel bijgeleerd en mijn interesses ontdekt. (Amine)

De eigen persoonlijkheid kan meer tot uiting komen op de leerplaats - De leerplaats is iets wat de jongere echt interesseert - Op de leerplaats is er een positieve ondersteuning. (Mieke, CLB Halle)

Verbondenheid is een derde kracht van Leerrecht, en wel op drie vlakken:

Verbondenheid met de leerplaats: het is essentieel een ideale 'match' te maken tussen jongere en leerplaats. Niet enkel op vlak van taakinhoud maar ook vlak van organisatiecultuur. Enkel dan kan de leerplaats de inspirerende omgeving zijn waar de jongere zich thuis voelt. Er moet dus voldoende energie gestoken worden in het screenen, informeren en bezoeken van potentiële leerplaatsen.

Verbondenheid met de leerrechtcoördinator: die verbondenheid erg belangrijk om van het traject dat een jongere doorloopt ook een echt leertraject te maken. Het is immers de taak van de coördinator om het leren van de jongere zichtbaar te maken en woorden te geven. Maar om dat te kunnen en mogen doen is er een zeker mate van verbondenheid en vertrouwen nodig. Pas dan zal je van de jongere het mandaat krijgen om zijn sterktes en zwaktes te bespreken. De mogelijkheid om binnen Leerrecht op lange termijn te werken is in deze belangrijk. Een vertrouwensband bouw je immers niet op in 2 weken.

Verbondenheid met zichzelf staat niet toevallig als laatste. Als alle voorgaande puzzelstukken (rondetafel, tijd en ruimte en verbondenheid) gelegd zijn, kan een jongere in contact komen met zichzelf en kanten van

zichzelf ontdekken die hij of zij tot dan toe niet kende. Op dat moment ontstaat er een heel nieuwe dynamiek.

Beschrijf de resultaten en de effecten van het project. Schenk hierbij aandacht aan eventuele 'good practices' waar ook andere organisaties en regio's van kunnen leren of gebruik van kunnen maken. Beschrijf waarom u het project succesvol vindt, waar u zelf meer van had verwacht of wat u anders zou doen mocht u het project opnieuw uitvoeren. Schenk hier ook aandacht aan de kritische succesfactoren: wat was cruciaal om het resultaat te kunnen bereiken?

Aanmeldingen (tem september 2011)

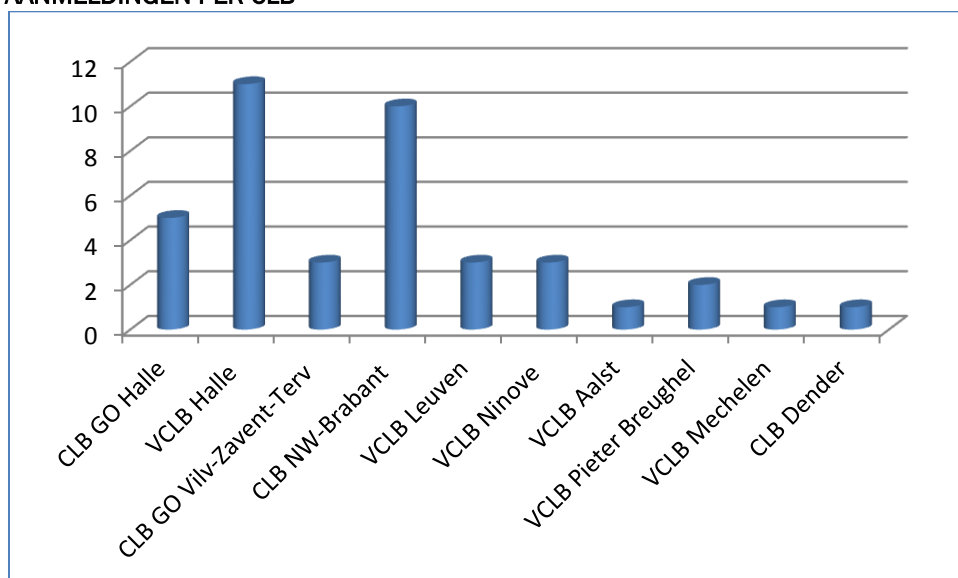
54 aanmeldingen met formulier				
50 weerhouden				4 niet weerhouden
15 gestart	17 niet gestart	5 andere regio	13 wachtlijst	

- **Niet weerhouden:** wegens verkeerde aanmelding. leerrecht is niet het antwoord op de situatie die zich stelt.
- **andere regio:** trajecten die om praktische redenen worden overgenomen door Leerrecht Leuven of Brussel.
- **niet gestart:** 11 trajecten werden uiteindelijk niet opgestart, en dit om diverse redenen.
 - ✓ De ouders kiezen ervoor toch een nieuwe school te proberen.
 - ✓ De jongere valt niet te bereiken
 - ✓ op de valreep wordt er toch nog een school gevonden
 - ✓ na overleg wordt besloten dat een Time out de beste oplossing is
- **wachtlijst:** Het overgrote deel van de aanmeldingen kwam in de laatste 4 maanden van het schooljaar waardoor de 'workload' het niet toeliet om meer trajecten op te starten binnen hen halftijdse opdracht. Dit werd mede in de hand gewerkt door het feit dat enkele lopende trajecten erg intensief waren en dus veel tijd in beslag namen.

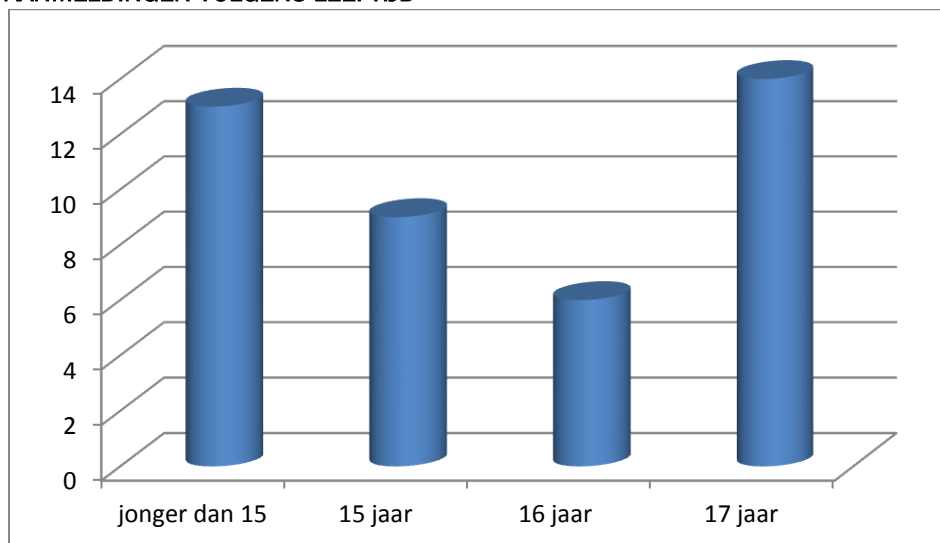
cijfers (tem september 2011)

-omwille van onvolledige aanmeldingsfiches ontbreken soms enkele gegevens-

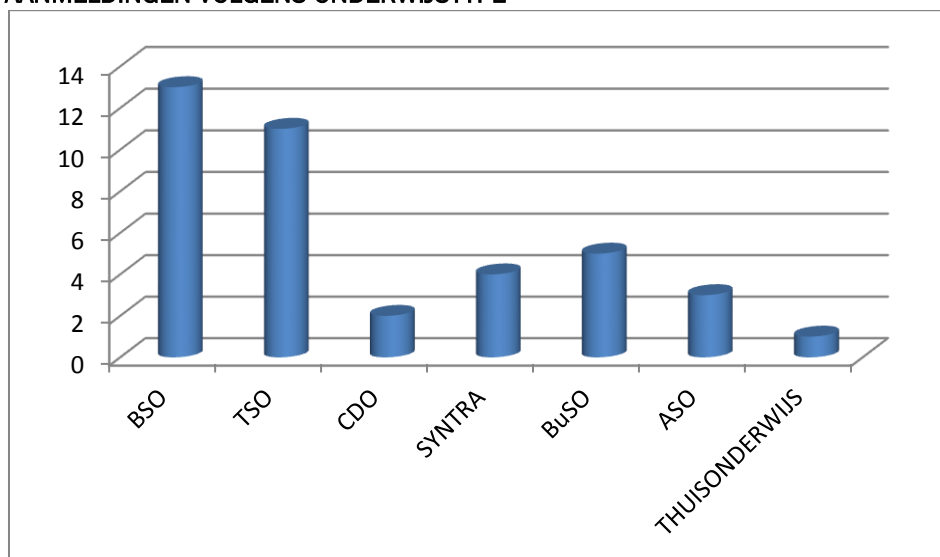
AANMELDINGEN PER CLB

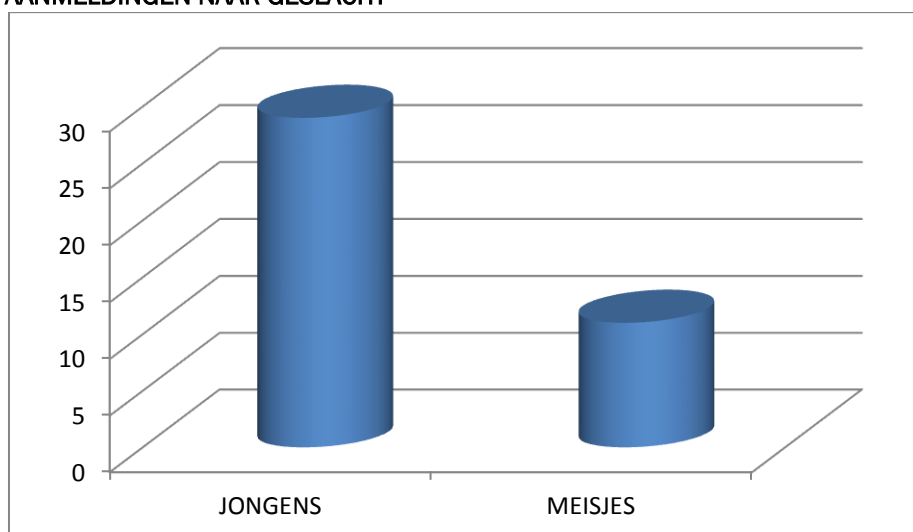
AANMELDINGEN VOLGENS LEEFTIJD

AANMELDINGEN VOLGENS ONDERWIJSTYPE

AANMELDINGEN NAAR GESLACHT

Bij de aangemelde jongeren is er slechts een kleine minderheid afkomstig uit een residentiële setting. Zij vinden, via hun instelling, meestal de weg naar partnerorganisaties zoals KLIK, Reisburo, en de Wereld van Indra omdat deze bij de instellingen al langer bekend zijn.

De leerplaatsen

Kazou		Brussel
Jes Brussel		Brussel
Zorgboerderijen		Zemst, Ternat
Kringwinkel Televil		Sint-Pieters-Leeuw
Lessius Hogeschool		Mechelen
Seniorie De Maretak		Halle
Sidero		Buizingen
Garage Deplecker-Pauwels		Londerzeel
Groep intro Brussel		Brussel
De wereld van Indra		Opwijk

Wat doen de jongeren nu?

15 trajecten werden opgestart. Het echte effect van de ervaringen die ze opdeden kan slechts op langere termijn 'gemeten' worden, maar we kunnen nu wel al meegeven welke keuzes de jongeren maakten bij aanvang van het huidige schooljaar.

- Voor 4 jongeren was de conclusie dat hulpverlening noodzakelijk is, al dan niet residentieel. School lopen is alvast op korte termijn niet realistisch.
- 4 jongeren zijn teruggekeerd naar de schoolbanken, allemaal in een andere school en richting. 1 jongere wil zijn diploma voor de examencommissie halen.
- 1 jongere is dit schooljaar opnieuw gestart met een Leerrechttraject.
- Bij 2 jongeren was de conclusie dat verdere hulpverlening via bijzondere jeugdzorg aangewezen was. Op het moment van het stopzetten van Leerrecht was er nog geen duidelijkheid over hun keuze voor volgend schooljaar.
- 2 jongeren werden in september 2011 aangemeld. Voor 1 van beide wordt gezocht naar een leerplaats. Voor de andere is de startrondetafel gepland.
- 1 jongere is 18 en heeft werk gevonden.

uitdagingen

voltijds leerplichtige jongeren

25 tot 30% van de aanmeldingen, zowel in AHV, Brussel als Leuven betreft voltijds leerplichtige jongeren. Deze jongeren vallen onder de wet op de kinderarbeid en kunnen daardoor niet in de traditionele leerwerkplaatsen terecht. Momenteel kunnen zij enkel terecht binnen Groene Zorg en binnen dagbestedingprojecten. Helaas zijn die dagbestedingprojecten bijzonder dun gezaaid. Voor deze aanzienlijke groep jongeren moeten dus oplossingen gezocht worden. Enerzijds is er een grote nood aan nieuwe dagbestedingprojecten, anderzijds moeten er misschien uitzonderingen gemaakt kunnen worden op de wet op kinderarbeid, als dit binnen een pedagogisch kader past.

samenwerking tussen de 3 regio's

Om tot een zo daadkrachtig mogelijk Netwerk leerrecht te komen is een samenwerking tussen Asse-Halle-Vilvoorde, Brussel en Leuven noodzakelijk. Elke regio heeft immers zijn eigen netwerk, contactpersonen en 'good practices'. Het zou zonde zijn om dat niet met elkaar te delen.

Van bij aanvang werd er gekozen om regelmatig te overleggen. Dat gebeurt dagdagelijks telefonisch door de coördinatoren, naar aanleiding van concrete dossiers. De coördinatoren zien elkaar ook op regelmatige basis op formele overlegmomenten.

Onlangs kwamen de 3 stuurgroepen overeen om alles wat beleid en visie aangaat over te hevelen naar een gemeenschappelijke stuurgroep onder de vleugels van Integrale jeugdhulp. De lokale stuurgroepen zullen zich meer focussen op het werkveld en wat daar gebeurt.

Het is ook belangrijk om de andere aanbieders van dagbesteding in dit verhaal te betrekken. Voor de regio AHV zijn dat enerzijds het Reisburo - de Roulot en anderzijds 'De Wereld van Indra'. Beiden zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep.

elders verworven competenties

Elders verworven competenties zullen op de arbeidsmarkt steeds belangrijker worden. Ook de jongeren die aan leerrecht deelnemen doen heel wat erg waardevolle competenties op. Netwerk Leerrecht wil die niet verloren laten gaan en zal daarvoor gebruik maken van Oscar (www.oscaronline.be)

De 3 coördinatoren volgden onlangs de opleiding noodzakelijk om het instrument te mogen gebruiken. Verder overleg de komende weken zal uitwijzen op welke manier en wanneer we Oscar zullen inzetten.

omkadering leerplaatsen

De leerplaatsen (stageplaatsen) waar onze jongeren aan de slag kunnen nemen een belangrijk engagement op. Deze leerplaatsen worden in dat engagement ondersteund door de Leerrechtcoördinatoren. We willen die ondersteuning nog verder uitbouwen zodat de leerplaatsen een maximaal aantal handvaten krijgen om hun engagement waar te maken.

nazorg

Het zou goed zijn mochten we jongeren na hun leerrechttraject nog een tijdje kunnen opvolgen. Nu is dat niet geconcretiseerd.

Jongeren slagen er via leerrecht vaak in opnieuw gemotiveerd te raken en een nieuwe start te nemen. Van veel van deze jongeren mag je (nog) niet verwachten dat ze die nieuwe start volledig zelfstandig waarmaken. Daarvoor liggen er nog te veel valkuilen op hun weg.

structurele financiering

Dankzij een uitbreiding van de middelen kan er in het huidige werkjaar een fulltime kracht ingezet worden. Het afgelopen schooljaar wees immers uit dat de vraag het aanbod ruim overschreed.

De middelen zijn echter maar voor 1 jaar toegekend, waardoor we moeten blijven ijveren voor een structurele financiering.

Referenties: waar of bij wie kunnen organisaties terecht voor meer informatie? Beschrijf hier eventueel ook kort producten of methodieken die het project heeft gerealiseerd en of andere organisaties hier gebruik van kunnen maken.

Neem voor meer informatie over het project contact op met:
Maarten Van Rillaer
coördinator Netwerk Leerrecht Asse-Halle-Vilvoorde
0493 50 60 11
maarten.vanrillaer@groepintro.be

Els Vrijdag
coördinator vorming in de vrije tijd en onderwijs
0499 69 35 16
els.vrijdag@groepintro.be